

ISLAYA

***Spravodaj klubu kaktusárov a sukulentárov ISLAYA
v Trnave – ZO SZZ***

3/2002

Opuntia sulphurea G. DON

Obsah

Úvodník ■ Mário Snopka	2
Zo spravodaja SZZ ■ Mário Snopka	3 - 4
Výstava v Trakoviciach ■ Blažej Strašifták	5 - 6
Predstavujeme zbierku ■ Mário Snopka	7 - 8
<i>Thelocephala</i> Y.Ito & Ritter ■ Mário Snopka	9 - 10
Vrúbl'ovanie ■ Ing. Richard Maletič	10 - 13
Bolívia ■ Mário Snopka	14 - 18

ISLAYA[©]

II. ročník – 3/2002

Islaya[©] spravodaj Klubu
kaktusárov a sukulentárov
ISLAYA v Trnave

Redakčná rada:

Blažej Strašifták

Ing. Juraj Ladáni

Martin Mikuš

Mário Snopka

Grafická úprava:

Martin Mikuš

Blažej Strašifták

Tlač:

Blažej Strašifták

Tlačené dňa: 4.12.2002

islaya@stonline.sk

*Na titulnej strane a v článku „Vrúbl'ovanie“
sú použité fotografie z Internetu.*

Úvodník

Mário Snopka

Problémy s časopisom *Islaya* sú už o niečo menšie, ale stále zostáva veľa toho negatívneho. Stále je čo zlepšovať, aj keď náš spravodaj nemusí dosahovať úrovne časopisov *Kaktusy* a *Cactaceae*.

Celková grafika a skladba časopisu sa zlepšila, ale stále nie na úroveň akú si predstavujeme. Musí sa zlepšiť aj práca na odstraňovaní rôznych pravopisných chýb. Treba aj viackrát kontrolovať názvy uverejnených rastlín, v čom sme doteraz neboli dosť dôslední. Taktiež chceme zlepšiť funkčnosť redakčnej rady a organizovať pravidelné stretnutia.

Obraciame sa preto na Vás, našich čitateľov. Ak by ste mali nejaké výhrady, alebo návrhy na zlepšenie, prosím, povedzte nám ich, prípadne napíšte.

Obsahovo časopis zodpovedá našim predstavám. Pokračujeme v rubrikách, ktoré pravidelne začleňujeme do kompozície. Vrátili sme sa aj k rubrike „Predstavujeme naše zbierky“ a je tu tiež nová rubrika, ktorú ste mali možnosť vidieť už v čísle 2/2002 „Poznáte ich ???“.

Naši členovia nemajú veľkú chuť písať články, ani inak prispievať do nášho časopisu. Pokúsili sme sa preto kontaktovať aj kaktusárov z iných klubov a zo zahradničia.

Naše v poradí už tretie Jesenné stretnutie kaktusárov v Trnave, sa vydarilo a zúčastnilo sa ho viac ľudí ako po minulé roky. Uskutočnilo sa v priestoroch SDE a dúfame, že sa stane tradíciou. Pri ukončení sympózia sme počuli veľmi povzbudivé slová od účastníkov.

Radi by sme, ako už spomenul pán Strašífták, keby sa do organizácie tohto podujatia zapojili viacerí naši členovia. Keď už nie samotným vybavovaním, tak aspoň návrhmi a typmi na prednášky. Je tiež dôležité, aby sa ho v čo v najväčšom počte zúčastňovali. Táto pekná akcia je pre náš klub dôležitá nielen z hľadiska prednášok, ale aj kontaktov s inými klubmi a kaktusármi. Zaujímavé je aj obohatenie zbierky nejakou rastlinkou či literatúrou, čo tu tento rok opäť nechýbalo.

ZO SPRAVODAJA SZZ

Mário Snopka

Zásady organizovania výstav kvetov organizačnými zložkami SZZ

Dôležitým a významným poslaním SZZ je vykonávať odbornú, osvetovú, metodickú a výchovnú činnosť zameranú na rozvoj záhradkárstva.

Jednou z foriem výchovnej a osvetovej práce je organizovanie výstav. Celkovému zameraniu výstav by mala byť venovaná veľká pozornosť a starostlivosť, aby bola účelne využitá námaha a obetavosť členov a funkcionárov tých, ktorí výstavu organizujú, ale aj tých ktorí vystavujú výsledky svojej práce.

Ďalej sú výstavy rozdelené podľa šírky záberu na celoslovenské, regionálne, okresné, a miestne.

- *miestne*: realizuje základná organizácia v spolupráci s mestom, obcou. Náklady hradí ZO SZZ, môže požiadať o poskytnutie účelovej dotácie OV SZZ, prípadne RV SZZ. Maximálna výška dotácie činí 5000.- Sk. Realizáciu výstav je potrebné vopred dohodnúť s príslušným OV SZZ, aby neprichádzalo k zhode termínov výstav. Účelová dotácia RV SZZ na usporiadanie výstavy sa môže použiť na úhradu najnutnejších výdavkov a to:

- prenájom miestnosti
- zvoz exponátov
- aranžovanie exponátov
- nákup pomocného materiálu
- poradenská činnosť, ak bude na výstave vykonávaná
- diplom a vecné ceny

Účelová dotácia sa poskytuje na základe žiadosti OV, alebo ZO SZZ.

Žiadosti o poskytnutie príspevku na bež-

ný rok predložia okresné výbory a ZO s vyjadrením súhlasu OV MV SZZ na RV SZZ do 30.6. bežného roku.

Poskytnutá dotácia podlieha ročnému zúčtovaniu. Vyúčtovanie musí byť podložené dokladmi (faktúrou, blokmi o nákupe tovaru, dohodou o vykonaní práce, cestovným príkazom a inými..)

Výstavy sa podľa vystavovaných druhov delia na:

- výstavy ovocia a zeleniny
- výstavy vín
- výstavy kvetov a okrasných rastlín
- výstavy aranžmá kvetov

Výstavy kvetín a okrasných rastlín – poriadajú sa v priebehu celého roka.

Organizujú ich väčšinou ZO so špeciálnym zameraním, napríklad ruží, gladiol, kaktusov, skalničiek, bonsajov a pod. Odporúčame dodržať tieto zásady: -novinky a vzácne druhy a odrody kvetín umiestniť samostatne

-kvety v nádobách a črepníkoch – vytvoriť samostatnú expozíciu

-niektoré rastliny (napr. skalničky, kaktusy) aranžovať tak ako rastú v prírodnom prostredí

-samostatne sa môžu vytvoriť skupiny rastlín vhodne do debničiek na okná a balkóny

Propagácia – poriadanie výstavy je práca náročná na prípravu a realizáciu, preto je potrebné, aby ste s prípravou začali včas a zapracovali ju do plánov práce či už ZO, OV alebo RV SZZ.

Pri organizovaní výstav pozvite

k spolupráci:

- mestský alebo obecný úrad
- záujmové organizácie (napr. včelárov)
- školy – krúžky mladých záhradkárov
- obchodné organizácie, ktoré okrem výstavy zabezpečenia aj predaj
- miestnu tlač

Pozornosť venujte propagácii. Využite

všetky dostupné spôsoby:

- časopis Záhradkár
- spravodajca RV SZZ
- celoslovenské denníky (RN)
- miestnu tlač
- plagáty a oznamy
- miestny rozhlas
- regionálnu káblovú televíziu
- samozrejme písomný styk s členmi, základnej organizácie a OV, MV SZZ.

S organizovaním výstav máme už trojročnú skúsenosť

Foto: Róbert Karas

Výstava v Trakoviciach

Blažej Strašífták

V marci pri rokovaní o tohtoročnej výstave kaktusov v Západoslovenskom múzeu na pôde Okresného výboru SZZ sme dostali návrh uskutočniť na Okresnej výstave ovocia a zeleniny v Trakoviciach, dňa 22.9.2002 expozíciu kaktusov s predajom rastlín. Naša prezentácia mala byť kvôli spestreniu tejto výstavy a propagáciou našej záľuby.

Výbor Islaye sa chytil šance vystavovať kaktusy aj mimo nášho mesta. Poveril nášho člena pána Žemlu, obyvateľa Trakovíc, aby sa ujal zorganizovania tejto akcie. Páni, ing. Cipár, Strašífták a Žemla sa zúčastnili tiež zasadnutia výboru miestnej organizácie SZZ v nedeľu týždeň pred samotnou výstavou, kde sa upresnili organizačné pokyny. Po viacerých telefonátoch sme zabezpečili rastliny od pánov ing. Maletiča, Mašku, Strašíftáka. Pán Žemla priviezol značnú časť svojej zbierky pozostávajúcu z veľkých rastlín. Jeho rastliny tvorili podstatnú časť expozície. Predaj bol tiež zásobený peknými semenáčikmi, takže návštevníci výstavy mali z čo-

ho vyberať.

Kaktusy teraz na jeseň už tak nekvitnú a preto pozornosť vzbudila aj vkusná expozícia fotografií z albumov našich členov ing. Cipára, Mikuša a Žemlu, ktorú vkusne zaranžoval p. Žemla. Naša kolekcia rastlín vyhrala prvú cenu za expozíciu kaktusov, čo bolo dosť komické nakoľko sme kaktusy vystavovali sami, ale treba tiež povedať, že na našich rastlinách mohli účastníci výstavy oči nechať. V sobotu boli voľby a účasť bola asi preto minimálna. Prekvapením pre nás bola nedeľa, kedy prichádzali ľudia v hojnom počte a o kaktusy bol tiež značný záujem.

Myslím si že naše rastliny vzbudili medzi návštevníkmi výstavy obdiv a náš cieľ spropagovať našu záľubu aj za hranicami mesta sa neminul účinku. Hlavnú zásluhu na tom mal pán Žemla, ktorý sa svojej úlohy zhostil veľmi zodpovedne a patrí mu za celý klub vďaka. Každý kto výstavu navštívil mohol mať aj vďaka nám pekný estetický zážitok.

Naša expozícia na výstave v Trakoviciach

Foto: Ľuboš Žemla

Viete že ... ???

- Prvé kaktusy boli opísané v roku 1753 v knihe *Species plantarum*
- Z koreňov niektorých *Opuntii* možno vyrobiť palivo na báze alkoholu, ktorým by bolo možné nahradiť benzín. Tieto pohonné hmoty sú obnoviteľné.
- Bolívijská *Neowerdermannia vorwerkii* sa pripravuje a konzumuje ako u nás zemiaky.
- *Aloa* sa používa v kozmetike, má hojivé účinky a pomáha aj hojeniu kožných poranení. Podobné vlastnosti má *Selenicereus grandiflorus*.
- *Testudinaria* sa používa pri výrobe antikoncepčných piluliek.
- Pri liečení astmy a reumatizmu sa v minulosti osvedčili liečivé vlastnosti *Lophophora williamsii* (Peyote)

Predstavujeme zbierku...

Mário Snopka

Emil Maška, Trnava

Zbierka p. Mašku je jednou z najväčších trnavských zbierok. Tak isto ako jej majiteľ aj zbierka pamätá časy prvého klubu v Trnave. Je umiestnená v malom skleníku na terase rodinného domu p. Mašku, ktorý sa ale čoskoro bude rekonštruovať a zväčšovať. Zbierka zaberá plochu cca 10m². Jadro zbierky tvoria dospelé jedince poväčšine presahujúce vek 20 rokov. Zbierka je bez špecializácie. Nájdeme v nej rastliny rodov Mammillaria, Escobaria, Stenocactus, obrovské trsy echinocereusov, ale aj gymnocalycia, tephrocactusy, lobívie,

echinopsisy a iné. Žiadna zbierka sa samozrejme neobíde bez novej krvi a tak aj v tejto sa dá okrem už spomínaných dospelých rastlín nájsť veľa mladých rastlín a semenáčov rodov Uebelmania, Sclerocactus, Turbinicarpus..., ktoré len pridávajú na atraktivnosti tejto zaujímavej zbierky. Samozrejme nesmieme zabudnúť pripomenúť, že zbierka p. Mašku tvorí jadro našej výstavy.

V budúcnosti po dobudovaní nového skleníka sa budú dať určite dohodnúť aj prehliadky v menších skupinkách.

Týmto by som chcel popriať nášmu kolegovi veľa chuti a radosti z pestovania našich obľúbených rastlín.

Pán Maška má jednu z najväčších zbierok v Trnave

Foto: Mgr. Róbert Karas

Pohľad do zbierky priateľa Mašku

Foto: Ing. Róbert Cipár

Thelocephala Y. Ito & Ritter

Mário Snopka

Tento rod poznáme aj pod synonymom chileno-rebutia (Frič) Ritter, niekedy sa radí aj do rodu neochilena alebo neoporteria.

Telá majú malé a nízke, rebrá rozložené do hrbolcov, areoly vnorené. Majú repovité korene, na ktoré sú dosť chúlolistivé. Väčšinou majú menšie okrajové ostne uložené do strán, niekedy krátky stredový trň. Mladé rastliny sú vždy otrnené, staršie rastliny u niektorých druhov trne strácajú. Kvety sa vytvárajú na temenách, sú dosť veľké, otvorené niekoľko dní. Okvetné lístky sú biele, žlté a načervenalé so svetlejšími okrajmi. Semená sa v plodoch tvoria väčšinou samoopelením, ale opeľením peľom s inej rastliny

sa vytvorí viac semien. Ako som už napísal sú to veľmi citlivé rastliny, najmä na dlhotrvajúce vlhko, takže potrebujú priepustný substrát a spodnú drenáž. Tento rod sa vyskytuje výhradne na území Chile. Je možné, že niektoré druhy tohto rodu sa už v prírode nevyskytujú v dôsledku spásania dobytkom. V zimnom období vyžadujú chladnejšie zimovanie s teplotami okolo 5 °C v suchu na svetlom mieste. Pri tmavom zimovaní nasadzujú puky dosť neskoro. Kličivosť semien, hlavne čerstvých je dosť vysoká,

Thelocephala glabrescens

Foto: Ing. Róbert Cipár

ale rast semenáčikov je veľmi pomalý a sú chúlolistivé. Je vhodné ich navrúbiť na pereskiopsis, kde veľmi rýchlo rastú. Dobre rastú aj na iných podložkách ako echinopsis, Trichocereus pasacana a pod., ktoré majú rovnaké nároky na teplotu pri zimovaní.

Thelocephala napina (PHK) Y. Ito

Telo ploché, malé, kvitnúce už pri priemere 0,5 cm, výška do 10 cm, šírka do 7 cm, tmavo zelené až nahnedlé. Trne

9 asi 3 mm dlhé silne zakrivené k telu, bledé. Kvety vyrastajú z vrcholu, sú 4 – 5,5 cm dlhé a 3 – 5 cm široké.

Thelocephala glabrescens (Ritter)

Ritter

Telo ploché až pologuľaté, neodnožujúce, šedo-zelené a nahnedlé. Šírka 3–5 cm. Rebrá uložené do hustých hrboľov vysokých až do 1 cm. Areoly zreteľné so šedou vlnou. Ostne väčšinou len okrajové, tenké 1,5 – 3 mm, dlhé vzpriamené,

niekedy sa objavuje jeden stredový. Na starších rastlinách opadávajú. Kvety na pol postranné mierne voňavé 3,5 – 4,5 cm dlhé a široké, biele až svetlo žlté niekedy ružové so stredným tmavším pruhom, prípadne hnedasté.

Známe sú rastliny z tohto druhu ako *T. tenebrica*, *fankhauseri*, *nuda*, *lembckeii*, *duripulpa*, *reichei*, *aerocarpa*, *fulva*, *odieri*, *krausii*, *maleolata*, *napina* v. *mitis*, *esmereldana*, prípadne môžeme nájsť aj iné názvy, sú to ale väčšinou synonymá.

Vrúbľovanie

Ing. Richard Maletič

Kaktusy možno (podobne ako ovocné alebo okrasné dreviny) vrúbľovať na iné druhy kaktusov. Aj nekaktusári si už asi všimli v kvetinárstvách kaktusy, ktoré sa „skladajú“ z dvoch odlišných častí. Tieto časti sú dva odlišné druhy kaktusov, ktoré po navrúbľovaní zrástli do jedného celku. Horná navrúbľovaná časť sa nazýva vrúbeľ a spodná časť stonky s koreňmi je podnož. Podnož býva spravidla odolný a dobre rastúci kaktus a vrúbeľ býva naopak druh, ktorý je náročný na pestovanie na vlastných koreňoch alebo by tak dokonca ani neprežil. To je aj prípad červených, ružových alebo žltých kaktusov, ktoré nemajú zelené farbivo chlorofyl, takže si nevytvárajú cukry a preto musia byť navrúbľované.

Vrúbľovanie má ako spôsob pestovania kaktusov svoje pre a proti. Umožňuje nám pestovať bez problémov aj obtiažne rastúce a vzácne druhy. Na druhej strane, kaktusári sa snažia vypestovať rastliny

podobné tým v prírodných podmienkach. Navrúbľované rastliny rastú oveľa rýchlejšie a často sú až príliš veľké, pričom otŕnenie je menej výrazné ako u pravokorených rastlín.

Vrúbľovanie kaktusov môžeme použiť **v týchto situáciách:**

1. zaistenie bezpečného pestovania citlivých a náročných druhov
2. pestovanie farebných kultivarov kaktusov bez chlorofylu, ktoré by bez vrúbľovania neprežili
3. pestovanie a množenie zvláštnych rastových foriem kaktusov, napr. monstróz a kristát (nepravidelné, resp. hrebeňové tvary)
4. záchrana rastlín s odhnutými koreňmi
5. rýchle a intenzívne množenie vrúbľovaním odnoží a semenáčov
6. urýchlenie nástupu kvetuschopnosti

Výber vhodnej podnože

V praxi používame viaceré druhy podnoží, ktoré majú rôzne pestovateľské vlastnosti. Tu sú aspoň tie základné druhy:

Echinopsis eyriesii je veľmi nenáročný a bežný guľatý kaktus, ktorý sa ľahko množí zakoreňovaním odnoží, alebo výsevom semien. Je vhodný pre takmer všetky druhy kaktusov. Pre niektoré rody, ako napr. *Astrophytum* a *Ariocarpus* je trvalou podnožou. Nevýhodou je neustále podrastanie odnoží, rašiacich na rebrách, ktoré treba stále vylamovať. Počas zimovania a dlhších obdobiach sucha sa môže *echinopsis* príliš scvrknúť a celkom uschnúť.

Eriocereus jusbertii je obľúbená stĺpovitá podnož. Je vhodný ako trvalá podnož znášajúca chladné zimovanie. Lepšie výsledky dáva pri vrúbľovaní v prvej polovici leta. Po navrúbľovaní treba ponechať gumičky aspoň 1 týždeň. Ľahko sa rozmnožuje odrezkami.

Peireskiopsis spathulata je rastlina, ktorá na prvý pohľad kaktus ani nepripomína. Má tenké ceruzkovité stonky, listy dlhé asi 2cm a pichľavé krátke ostne. Používa sa na vrúbľovanie čerstvo vyklíčených semenáčikov, ktoré neraz dorastú do kvetuschopnej veľkosti už koncom toho istého roka. Vrúbľujeme na najmladšiu časť stonky tesne pod vrcholkom. Malé semenáčky nepotrebujú upevnenie gumičkami - stačí pritlačiť plochou žiletky. Narastené vrúbľovance možno prevrúbľovať na inú podnož alebo zrezať 3-4 cm pod vrúbľom a ponoriť až po vrúbeľ do substrátu, kde onedlho zakorenia. Takéto rastliny vyzerajú oveľa

prirodzenejšie. *Peireskiopsis* zimujeme pri teplote okolo 15° C a mierne zalievame aby nezhodil listy. Výhodou je rýchle množenie odrezkami, ktoré na vlhkom substráte zakorenia behom niekoľkých dní.

Vrúbľovanie na pereskiopsis

Trichocereus pasacana je výborná, tvrdá, silná podnož. Vrúble na nej rastú pomalšie, ale majú prirodzený vzhľad a nedeformujú sa. Podnož zriedka odnožuje a preto je údržba jednoduchá. Určitou nevýhodou sú silné ostne, ktoré treba pred vrúbľovaním odrezať a to, že množenie je možné len výsevom semien.

Trichocereus schickendantzii je stĺpovitá podnož. Ľahko sa množí odnožami a výhodná je pri tzv. záchrannom vrúbľovaní, keď dokáže prijať aj veľmi zoschnutý vrúbeľ. *Trichocereus* znáša aj chladné zimovanie a pre viaceré druhy môže byť aj trvalou podnožou. Pri vrúbľovaní zrežeme všetky hrany rebier, čím predídeme nadmernej tvorbe odnoží. V praxi sa ešte používa **Myrtillocactus geometrizans**

vhodný aj pre kaktusy vyžadujúce teplé zimovanie. Na túto podnož sa často vrúbľujú pestré bezchlorofylové kaktusy, ktoré zaujímavo kontrastujú s jej krásnou modrastou farbou. V obchodoch často vidno dovozové kaktusy vrúbľované na trojhranné tmavozelené stĺpiky **hyloce-reusov** (*H. undatus*, *H. triangularis*). Takéto rastliny vyžadujú teplé zimovanie v byte a občasnú zálievku. Vrúbľovať možno aj na články („placky“) opuncií. Táto podnož sa nezriedka využíva pri pestovaní mrazuvzdorných kaktusov z rodov *Pediocactus*, *Sclerocactus*, *Navajoa*, ktoré sú na vlastných koreňoch ťažko pestovateľné. Po navrúbľovaní na **opuncie** (*O. erinacea*, *O. humifusa*, *O. fragilis*) sa dajú pestovať voľne na skalke. Kaktusári radi skúšajú nové podnože a nové techniky vrúbľovania. Dokladom toho sú rastliny vrúbľované na menšie semenáče *Echinocactus grusonii* (známa „svokrina stolička“) alebo *Ferocactus glaucescens* (krásny modrý guľovitý druh so zlato-žltými ostňami). Inak povedané, fantázii sa medze (ani pri vrúbľovaní) nekladú.

Postup práce pri vrúbľovaní

Najvhodnejším obdobím na vrúbľovanie kaktusov je koniec jari a prvá polovica leta. Vyhybame sa dlhšie trvajúcim daždivým obdobiam, kedy je vzduch vlhký a riziko infekcie hnilobou vysoké. Ak používame na rez nôž, tak ho pred prácou vydezinfikujeme a nabrúsime. Podnož musí byť pred vrúbľovaním v plnom raste a dobre napitá. Existuje viacero spôsobov vrúbľovania kaktusov, pričom všetky sú založené na rovnakom princípe, ke-

dy sa spoja a zrastú cievné zväzky podnože a vrúbľa. Najčastejšie sa podnož aj vrúbeľ režu kolmo na os stonky (tj. priečne). Ako prvý odrežeme vrúbeľ. Ak sme menej skúsení, režeme ho na niekoľkokrát od koreňa smerom nahor. Rez robíme čistým ostrým nožom alebo žiletkou a vždy plynulo jedným ťahom.

Obe časti stiahneme dvoma gumičkami

Pri každom reze sledujeme cievné zväzky na reznej ploche, až kým na priečnom reze netvorí svetlejšiu neprerušovanú kružnicu. Ak by sme rez viedli príliš hlboko, kružnica bude tvorená jednotlivými bodkami cievných zväzkov, medzi ktorými je medzera. V tomto prípade je menšia šanca, že sa pri spájaní vrúbľa a podnože cievné zväzky presne spoja. Pri záchrannom vrúbľovaní zachraňujeme

kaktus, ktorému odhnili korene, pričom infekcia postupuje od koreňov smerom nahor. V tomto prípade pri rezaní vrúbľa sledujeme, či na reznej ploche nie sú hrdzavé bodky prerastajúcej hubovej infekcie. Ak áno, treba rezať hlbšie až kým nezmiznú a po každom reze si dezinfikovať nôž. Podobným spôsobom zrežeme podnož, pričom začíname postupujeme od vrchu smerom nadol. Pred spojením vrúbľa s podnožou orežeme hrany rebier alebo hrbolcov na oboch častiach budúcej rastliny. Zriedkavo býva kruh cievnych zväzkov na podnoži aj vrúbli rovnako veľký. Preto musíme pri prikladaní vrúbľa dávať pozor, aby sa cievne zväzky prekryli. Pri vrúbľovaní malých semenáčov sa ich malý krúžok na reznej ploche musí pretnúť s väčším kruhom na podnoži aspoň v dvoch bodoch. Prikladanie vrúbľa na podnož je kľúčovým momentom vrúbľovania, pretože to robíme v podstate naslepo (medzi vrúbľom a podnožou nevidíme). Odporúča sa vrúbeľ opatrne pritlačiť a mierne pootočiť, aby sme vytlačili prípadné vzduchové bublinky. Potom stiahneme obe časti dvoma gumičkami, ktoré prevlečieme ponad vrchol vrúbľa a pod kvetináč. Pre lepšiu fixáciu umiestnime gumičky do kríža. Pri natáňovaní gumičky musíme rovnomerne rozmiestniť tlak na vrchol vrúbľa, aby nám tento neodskočil. Použitie gumičky nesmú mať priveľkou silou, aby nerozdrvili pletivá oboch spájajúcich častí.

Hotové vrúbľovance umiestnime na tienisté miesto v skleníku alebo v byte. Ak vrúbeľ ani po týždni nezoschol a začína rásť znamená to, že naša práca bola ús-

pešná. Pokiaľ sa vrúbeľ scvrkáva, vrúbľovanie sa nepodarilo a môžeme (pri väčších vrúbľoch, ktoré nestihli uschnúť) skúsiť navrúbľovať znova. Potom odstránime gumičky a o vrúbľovance sa staráme ako o ostatné kaktusy. Vhodná je však častejšia zálievka, aby sme zabezpečili rovnomerný nárast oboch častí.

Odnože vyrastajúce na podnoži treba pravidelne odlamovať aby nekonkurovali navrúbľovanej časti. V praxi existujú mnohé techniky vrúbľovania. Odlišne budeme vrúbľovať na guľovité a stĺpovité podnože, inak na opuncie a Peireskiopsis. Vrúbľovať možno semenáčky menšie než hrášok, ale aj veľké rastliny na mohutné podnože. V takomto obmedzenom rozsahu nemožno bližšie popísať všetky osobitosti vrúbľovania a preto sa záujemcovia o túto problematiku môžu obrátiť na odbornú literatúru, alebo na najbližší klub kaktusárov.

Najcennejšie sú ale osobné skúsenosti a zručnosti nadobudnuté praxou. A preto sa netreba báť siahnuť po noži, alebo žiletke a pustiť sa do práce...

Vrúbľované rastliny bohato kvitnú

Bolivia

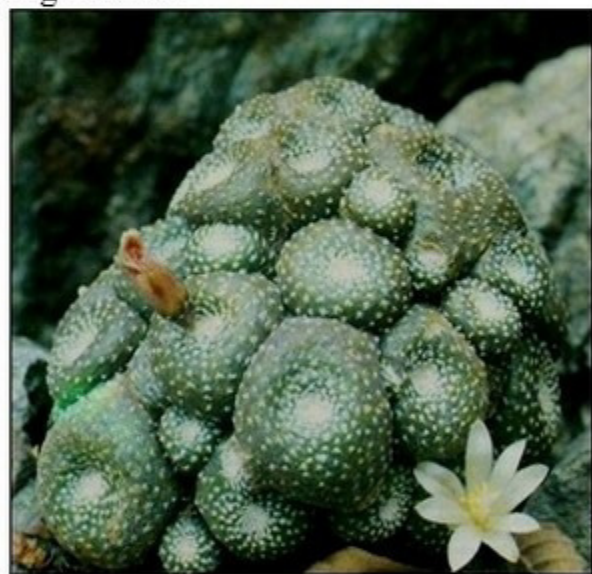
Mário Snopka

Je to kaktusármi najnavštevovanejší štát Južnej Ameriky. Nové nálezy a popisy nových sukulentných rastlín sú preto práve z tejto krajiny. Bolivia je vnútrozemský štát rozprestierajúci sa na 1 098 581 km². Od 10° do 23° južnej šírky a od 57°30' do 69°45' západnej dĺžky. Hlavné mesto podľa ústavy je Sucre s asi 135 tis. obyvateľmi. Administratívne hlavné mesto La Paz má asi 1 250 tis. obyvateľov. Na západe je Bolivia hornatá, na východe sú nížiny. Cez 600km široké Andy sa skladajú zo Západných a Východných Kordiller. Sú oddelené vysokou polopustinou, náhornou plošinou Altiplano (prezývanou Puna), ktorá zaberá 20% celkovej rozlohy zeme a leží v priemernej výške 4 tis.m.n.m. Jazero Titicaca je najvyššie položeným splavným jazerom na svete. Na juhu z neho vyteká rieka Desaguadero odvádzajúca vodu do jazera Poopó, nachádzajúce sa v Bolívijskej vysočine. Východné pohorie postupne klesá do El Oriente. Je to územie nižších hrebeňov a údolie prechádzajúce ďalej do Amazonskej nížiny.

V horách je denná teplota vysoká, ale v noci klesá pod bod mrazu. La Paz ležiace vo výške 3 658 m má v júli priemernú teplotu 9°C a v januári 11°C. Ročné zrážky okolo 55 cm. Východné nížiny sú teplejšie a majú viac zrážok.

Na náhorných plošinách žije asi 50% obyvateľstva, z toho je 55% indiánskeho pôvodu Ajmorovia a Kečuovia. V nížinách, ktorá zaberá 70% krajiny, žije len 20% obyvateľstva. Tak ako všade v Južnej Amerike, aj v Bolívii domorodcom

kaktusy skôr zavádzajú. Nemajú motíváciu chrániť ich, pôda je pre nich dôležitejšia, aj keď ju môžu využiť len na pár rokov. Preto aj tu sú sukulentné rastliny stále vzácnejšie. Typickou rastlinou pre Bolíviu je Lobivia v nespočetnom množstve foriem a variet. So silnými a dlhými ostňami vyzbrojená *L. ferox* (*Pseudolobivia*). Maličké s veľkým kvetom *arachnacatha*, *tiegeliana* a najmenšia *tiegeliana* v. *pusila*. So šedomodrou pokožkou *L. glauca* a *stafenii*. Husto žltovo žltá s červeným kvetom *L. oligotricha*...

Blossfeldia minima Foto: Atlas kaktusov

Bolivia je domovom aj známych Blossfeldii. Je to rod s najmenším priemerom tela, zasahujúci svojim výskytom až do Argentíny. Nemá žiadne ostne a v areolách má len malé chlčky. Najznámejšie sú *liliputana* a *minima*, ale poznáme aj mená ako *campaniflora*, *atroviridis*, *pedicilata*, *subterranea* a rôzne iné.

Bolivicereusy sú typický zástupcovia cereusovitých rastlín s nevelkým vzrastom. Dorastajú len do výšky 1,5m. Najviac sa vyskytuje *B. samaipatanus* s krásnymi červenými kvetmi. *B. serpens* je ďalším druhom z tohto rodu. Rastú tu aj ďalšie cereusy ako napr. *Cereus forbesii*. Zaujímavou miniatúrou je *Cintia knizeii*,

Gymnocalycium cardenasianum

Foto: internet

jeden z novších objavov, spadajúci do okruhu Copiapo. Je to hnedá rastlina s mohutnými hrbolmi a ostňami pritlačenými k telu. Kvitne žltými kvetmi. Najznámejšie cereusy z Bolívie sú rastliny z rodu *Cleistocactus*, ako napr. *tupizensis*, *azarensis*. *Ritteri* so žltým kvetom z lokality Yungas, ktorý býva tiež radený do rodu *Cephalocleistocactus*. *C. bookei* je veľmi podobný najznámejšiemu z tohto rodu *C. strausii*. Nájdeme tu aj rastliny z rodu *Comulopuntia boliviana*, *pentlandii*, alebo *ignescens*. V Bolívii sa vyskytuje dokonca aj zástupca rodu typického pre Brazíliu, *Discocactus boliviensis* z výskytom v hraničných oblastiach Brazílie a Bolívie. V každej zbierke sa určite nachádzajú rastliny rodu *Echinopsis*. V Bolívii je zastúpený hneď niekoľkými druhmi s rôznofarebnými kvetmi. Rastú tu *E. obrepanda*, *pojoensis*, *mamillosa*, *sucrensis*, *calorubra*. Nachádzajú sa tu aj plazivé kaktusy napr. *Eriocereus pomanensis*. Vyskytuje sa tu, aj keď len v menšom počte *Frailea chiquitana* z oblasti Santa Cruz v Chiquitos. *Gymnocalyciá* nie sú tak pestro

zastúpené ako v Argentíne, ale za zmienku stojí jedno z najznámejších *G. cardenasianum*, prípadne *G. ambatoense*. Zaujímavou aj keď v zbierkach málokedy vidanou rastlinou je *Hildewinteria aureispina*, označovaná tiež ako *Winteria*, *Winterocereus*, *Loxanthocereus* prípadne *Cleistocactus*. Je to tenká, husto vyostrená, a pekne kvitnúca rastlina. Z cereusov je to tiež *Neocardensia*. Na hraniciach Bolívie a Argentíny sa nachádza nálezisko *Neowerdermanie vorwerkii*. Domorodci z repového koreňa *N. vorwerkii* pripravujú jedlá na spôsob zemiakov. Vyskytujú sa tu aj opuncie, prípadne *Austrocylindropuntie*. S menšími článkami *O. inarmata* (3 – 5 cm články) a *verschaffeltii*. S dlhými článkami *O. exaltana*. *O. vestita* je zaujímavá chlpatá rastlina. S plackami typickými pre opuncie sú *O. sulphurea*, *albisaetan*, *hypogea*, *chichensis*, *vitelliniflora*. Ďalšími cereusovitými sú krásne *Oreocereusy* s druhmi ako *celsianus* – rastúci aj v Argentíne, *fossulatus* s náleziskom aj v Peru, *trollii* siahajúci až za argentínske hranice.

Paródie sú tu tiež veľmi rozšírené. Najznámejšia z tejto oblasti je *P. maasii*, ale rastú tu aj ďalšie ako napr. *P. compressa*, *comarapana*, *lauri*, *maxima*. Zaujímavá je *P. minuta* s veľkým červeným kvetom, tiež *P. slabaiana* jedna z posledne objavených. Rastú tu aj listnaté kaktusy rodu *Pereskia*, ktoré sa používajú väčšinou ako podnož k vrúbľovaniu. Spomenúť môžem *P. diazromeroana* s červenými kvetmi, rastúcu v Cochabambe, alebo *P. weberiana* s bielym kvetom, ktorého farba sa časom mení. Tak ako v Argentíne, aj tu rastie visiaca, epifytická Pfeifera so zástupcami *P. ianthothele* s varietou *tariensis*, *P. gracilis*, *mataralensis* a *recta*. Radia sa aj do rodu *Lepismium*. Každý má určite v zbierke rastliny rodu rebúcia. Veľákrát posudzované ako rastliny pre začiatočníkov. Do tohoto rodu sa radia aj mediolobívie a aylostery. Sú to všetko rastliny menšieho vzrastu a s rôznofarebnými kvetmi. *Rebutia albiflora* má biely kvet, *donaldiana* - oranžový, *kupperiana* - červený, *senilis* v. *kesselringiana* - žltý, *narvaecensis* - ružový. Dalo by sa tu vymenovávať hádam donekonečna. Niektoré rebúcie však upútali svojim hrebeňovitým vyostnením. *Rebutia heliosa*, *R. heliosa* v. *condorensis*, *R. albopectinata*, alebo rastliny z poddruhu *Mediolobivia*, napr. *M. eos*, *M. colorea*. Najmenšia z tohto rodu je ružovokvitnúca *R. perplexa*.

Bolívia má tiež zástupcov epifitných Rhipsalisov. Jedným z nich je *R. incachasana*, dlhý až jeden a pol metra, s plochými článkami, nesúcimi v areolách hnedé alebo žltohnedé štetiny.

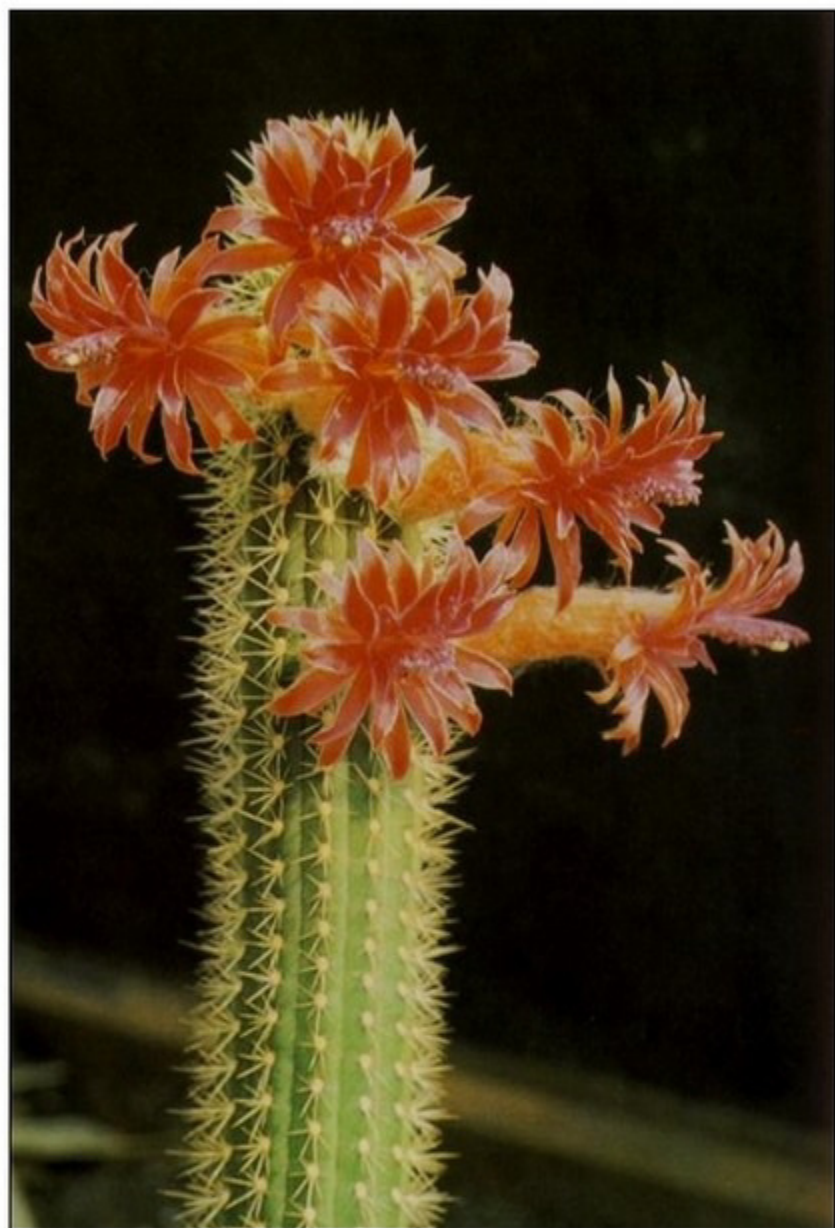
Je z oblasti Incachaca. Ďalším z cereusov je *Samaipaticereus corroanus*, stromovitý druh z výškou až 3,4 metra. Rebrá má oddelené hlbokými zárezmi a veľmi výraznými areolami. Ostne nepatrné, kvety biele, nočné. Je to neveľmi atraktívna rastlina z Floridy. Obrovský cereus, stromovitý, až 8m vysoký je *Stetsonia coryne*. Mohutne vyostnená s ostňami dlhými až 8cm. *Stetsonia* sa vyskytuje aj v Argentíne.

Najkrajšie kvitnúce miniatúry v Bolívii sú Sulkorebúcie. Popísalo sa toho o nich veľmi veľa, takže spomeniem len tie najznámejšie. *S. alba*, *krahnii*, *langerii*, *rauchii*, a najnovšie popísaná *hertusii* (*gerosenilis*) s akoby kučeravými bielymi vlasmi, kontrastuje ružový kvet s bielym stredom. *Tephrocactus* v Bolívii nemajú veľké zastúpenie. Zasahuje sem z Peru *T. flocossus*, ale vyskytujú sa aj *T. lecoriensis*, *silvestrii* a *variiflorus*.

Medzi najznámejšie cereusy z Bolívie v zbierkach patria *Trichocereus pasacana*, prípadne *T. macrogonus*, alebo *T. poco* radený aj ako *Helianthocereus*. Veľmi pekným cereusom je aj *Vatricania guentheri*. Je to rastlina podobná druhom rodu *Espostoa*, kam sa často radí. Je vysoká 2m, husto vyostnená. Žlté ostne často čerňajú. *Cephalium*, z ktorého vyrastajú žltobiele kvety, tvoria červenohnedé štetiny, dlhé až 6cm. Guľovitým rodom je tiež *Weingartia*. Môžeme uviesť *W. lanata*, *riograndensis*, *cintiensis*, alebo *neumanniana*, ktorá rastie aj v Argentíne. Vyskytujú sa najmä na juhu Bolívie od okolia Cochabamby a Santa Cruz až do oblastí na severe Argentíny.

Najväčší výskyt je medzi Sucre a Tarija. Väčšina má žlté kvety, ale sú tu druhy aj s červenými, ako *W. neocumingii* f. *trollii*, prípadne formy s bielym kvetom *W. sucrensis*, *westii*. Sú to len stanovištné bielo-kveté formy.

Na záver len toľko. Pravdepodobne máte v zbierke nejaké rastliny z Bolívie. Skúste si ale okrem guľovitých druhov spestriť zbierku aj nejakým cereusovitým. Určite vám ju zatriaktívni a netreba sa báť, že vás prerastú. Ono to chvíľu potrvá.

Bolivicereus samaipatanus

Foto: Atlas kaktusov

KLIMATICKÉ DÁTA - DLHODOBÉ PRIEMERY

Stanica (poloha)	Zemepisná šírka	Nadmorská výška m	Januárová teplota °C	Júlová teplota °C	Ø ročná teplota °C	Zrážky za rok mm
LA PAZ	16°30' juž.	3658	11,6	8,7	10,8	574
SUCRE	19°03' juž.	2848	12,9	9,5	12,3	689
SANTA CRUZ	17°47' juž.	437	25,4	19,7	23,3	1272
TRINIDAD	14°45' juž.	236	26,8	23,5	26,2	1902

